

LBRIS

We know
books

**A SZÍV
EGY ISKOLÁSFIÚ NAPLÓJA**

**Írta
EDMONDO DE AMICIS**

**FORDITOTTA
ZIGÁNY ÁRPÁD**

Editúra KEDVENC Kiadó
Székelyudvarhely 2025
ISBN- 978-606-9633-36-6

Első nap az iskolában.

Hétfő, 17-ike.

Ma volt először iskola. A három hónapi szünidő álomként röpült el a falun! Anyám elvitt ma reggel a Baretti-negyedbe, hogy beírasson a harmadik elemibe; én a nyaralásra gondoltam és rosszkedvű voltam. Az utcákon hemzsegték a fiúk; a két könyvkereskedő boltja tele volt szülőkkel, akik mind táskát, irkákat és füzeteket vásároltak, az iskola előtt pedig úgy tolongott a nép, hogy a szolga meg a rendőr alig tudta szabadon tartani a bejárást. A kapuhoz közel megfogta a vállamat valaki: második osztálybeli tanítóm volt, most is vidáman, mint mindig és megszólított:

– Na, Enrico, hát örökre megváltunk egymástól? Tudtam, hogy így van és mégis fájt ez a beszéd.

Nagynehezen befurakodtunk a kapun. Hölgyek és urak, munkások és munkás asszonyok, tiszték, nagyanyák, szolgálók, mind kézen fogva vezették a fiúkat és másik kezükben tartották az értesítőt, megtöltve az előszobát és a lépcsőket, olyan zúgással, mintha színházban lettünk volna.

Örömet láttam viszont a nagy termet, ahonnan hét osztálynak az ajtaja nyílik és ahol három éven át majdnem minden nap megfordultam. Itt is egymás hátán tolongott a nép; a tanítónők jöttek-mentek s az én múlt évi tanítónőm az osztálya küszöbéről kiáltott felém:

– Ebben az évben egy emelettel följebb mégy, Enrico; még csak azt se látom majd, hogy mikor jössz iskolába! – és elszomorodva nézett rám.

Az igazgatót egész csomó sápiózó anya fogta körül: már nem volt hely a fiaik számára; és úgy tetszett, hogy a szakálla valamivel szürkébb, mint a múlt évben volt.

Néhány fiú, úgy láttam, megnőtt és meghízott. A földszinten, ahol már meg volt az osztályozás, akadt néhány előkészítő elemibe járó kis fiú, aki nem akart bemenni az osztályába és megbicsakolta magát, mint a kis számarcsikók, hogy úgy kellett bevonzolni őket. Néhányan kiszökdöstek a padokból; mások sírva fakadtak, mikor látták, hogy a szüleik eltávoznak és ezeknek vissza kellett jönniök, hogy elcsitítsák vagy hazavezessék őket, – a tanítónők pedig a kezüket tördelték.

A kis öcsémet Delcati tanítónő osztályába sorozták, engem pedig Terboni tanító úrhoz osztottak be, az első emeleten. Tíz órakor már mind együtt voltunk az osztályban: összesen ötvennégyen; alig tizenöt-tizenhat a második osztálybeli pajtások közül, de ott volt Herossi, aki mindig elvitte az első prémiumot. Olyan szűknek, szomorúnak láttam az iskolát, ha rá gondoltam az időre meg a helyekre, ahol a nyarat töltöttem!

Visszagondoltam a második osztálybeli tanítómra is, aki olyan jó volt és mindig együtt mulatott velünk; olyan kicsiny volt, mintha csak a pajtásunk lett volna! És sajnáltam, hogy nem látom többé a borzas, vörös fejével. Az új tanítónk magas, nincsen szakálla, a haja hosszú és ősz, a homlokát egyenes ránc szeli keresztbe; a hangja mély, vastag. Merőn megnéz mindnyájunkat, egyiket a másik után, mintha olvasni akarna bennünk; és sohase nevet. Azt gondoltam magamban:

– Ime, az első nap. Még kilenc hónap. Mennyi munka, hány havi vizsga, mennyi fáradtság!...

Igazán jólesett, hogy ott találtam anyámat a kapuban. Odaszaladtam hozzá és megcsókoltam a kezét. Ő pedig megvigasztalt:

– Bátorság, Enrico. Majd együtt tanulgatunk.

És elégedetten mentem haza. De már nincs meg a régi tanítóm, a jószágos, vidám mosolygásával és mintha már az iskola se volna olyan szűk, mint azelőtt.

Kedd, 18-ika.

Ma délelőtt óta már az új tanítómat is szeretem. Mialatt szállingóztunk az iskolába, ő már ott ült a katedrán és aztán időnként bekukkantott az ajtón egy-egy múlt esztendei tanítványa; bedugták a fejüket arra mentükben és úgy köszöntettek:

– Jónapot, tanító úr!... Jó napot, Perboni bácsi!...

Néhányan be is jöttek, kezet fogtak vele s aztán tovább szaladtak. Látszott, hogy szerették és örülnének, ha megint elébe járhatnának. És ő is visszaköszönt.

– Jó napot, fiam!

Kezet fogott azokkal, akik odamentek hozzá, de nem nézett egyikükre se; komoly maradt minden köszöntés után, homlokán a mély, egyenes ránc, arccal az ablak felé fordulva, mintha a szemközti ház tetejét nézné. És úgy látszott, hogy nem örül a köszöntéseknek, melyek inkább fájnak neki. Aztán minket nézett, fürkészett figyelmesen, külön-külön mindegyiket. Mikor diktált, lejött a katedráról sétálni a padok közt; meglátott egy fiút, akinek az arca tele volt piros pörsenésekkel. Erre abbahagyta a diktálást, két tenyere közé fogta a fiú fejét, megkérdezte tőle, hogy mi a baja s aztán megtapogatta a homlokát, hogy forró-e?

Ebben a pillanatban egy fiú fölkelte a háta mögött és majmolva kigúnyolta. A tanító hirtelen megfordult; a fiú azonnal leült és úgy is maradt, lesütött fejjel, várva a büntetést. A tanító pedig rátette kezét a fiú fejére és azt mondta:

– Többé ne tedd.

Csak ennyit mondott. Visszament a katedrára és elvégezte a diktálást. Mikor ezzel elkészült, néhány pillanatig szótlanul vizsgált bennünket és aztán csöndesen, lassan így szólt a jóságos, mély hangján:

– Hallgassatok ide. Egy egész esztendőt kell együtt eltöltenünk. Legyünk rajta, hogy jól töltsük el. Tanuljatok és legyetek jók. Nekem

nincsen családom. Az én családom ti vagytok. A múlt évben még élt az édesanyám, de most meghalt. Egyedül maradtam és nincsen senkim a világon rajtatok kívül: csak titeket szeretlek és mindig csak rátok gondolok. Nem akarnék soha senkit megbüntetni közületek. Mutassátok meg, hogy derék fiúk vagytok; legyen a mi osztályunk egyetlen egy család, amelyben ti lesztok az én örömöm, vigasztalásom és büszkeségem. Nem kérek tőletek szóbeli ígéretet; bizonyosan tudom, hogy a szívetekben már igent mondtatok. És köszönöm nektek...

Mindjárt aztán bejött a szolga és lecsöngette az órát. Szótlanul tódultunk ki a padokból mindannyian. Az a fiú pedig, aki a tanítót kicsüfolta, most odament hozzá és remegő hangon mondta:

– Bocsásson meg, tanító úr.

Az meg homlokon csókolta és így felelt:

– Elmehetsz, fiam.

Egy baleset.

Péntek, 21-ike.

Az esztendő balesettel kezdődött. Ahogy ma reggel az iskolába mentem, éppen a tegnapi esetet beszéltem el az apámnak, mikor láttuk, hogy az utcán csak úgy tolong a nép, az iskola kapuja előtt. Édesapám mindjárt azt mondta:

– Valami baj történt! Rosszul kezdődik az esztendő!

Nagy nehezen bevergődünk az épületbe. A nagyterem zsúfolva volt szülőktől és fiúkkal, akiket a tanítók sehogyse tudtak betereelni az osztályokba; mindnyájan az igazgató úr szobájának az ajtaját nézték és hallottam, ahogy mondogatták:

– Szegény kis gyerek!... Szegény Robetti!

A tömeg feje fölött, a szoba végében, láttam a rendőr sisakját és az igazgató úr kopasz fejét; aztán bejött egy úr, magas tetejű kalapban és mind azt mondták:

– Az orvos.

Édesapám megkérdezte az egyik tanítótól, hogy mi történt?

– Átment a lábán a kerék – felelte ez.

– Eltörte a lábát – tette hozzá egy másik.

Második osztályos fiú volt és a Dora-Grossa-uton ment az iskola felé, mikor meglátott egy kis első osztályost, aki elszaladt az anyjától és éppen akkor bukott el a kocsúton, mikor már szinte ráment a vágató omnibusz. A nagyobb fiú bátran odaugrott és elrántotta a lovak elől a kicsit, de ő maga már nem tudott elég gyorsan félreugrani és az omnibusz kereke átment a lábán. Az apja tüzérkapitány...

Mialatt ezt hallgattuk, berohant a nagyterembe egy úriasszony és, mint az örült, lökdöste félre a tömeget: Robettinek az édesanyja volt, akiért elküldtek. Egy másik úriasszony mindjárt elébe szaladt és zokogva borult a nyakába: ez volt a megmentett kis fiú édesanyja. Aztán mind a ketten betörtek az igazgató úr szobájába és hallottam a kétségbeesett sikoltást:

– Oh, Giulio!... Én édes fiam!

Ebben a pillanatban lent, a kapu előtt, megállt egy kocsi és mindjárt aztán jött az igazgató úr, karjaiban hozva a fiút, aki ráhajtotta fejét az igazgató úr vállára és az arca halálsápadt volt, a szemét pedig behunyta. Mindenki hallgatott, csak a szegény édesanyja zokogása hallatszott. Az igazgató úr maga is sápadt volt; megállt egy pillanatra és mindkét kezével fölemelte egy kissé a fiút, hogy mindnyájan lássák. És akkor a tanítók meg a tanítónők, a szülők meg a gyermekek, mind halkan mondták:

– Derék fiú!... Brávó, Robetti!... Szegény fiú!

És csókokat szórtak feléje; a tanítónők meg a fiúk, akik közel voltak hozzá, össze-vissza csókolták a kezét meg a karját. Ő pedig, fölnyitván a szemét, azt kérdezte:

– A könyveim?...

A megmentett fiúcska édesanyja sírva mutatta, hogy nála vannak és így szólt:

– Itt hozom, édes angyalom, itt vannak a könyveid!

Együttal karonfogva vezette a sebesült édesanyját, aki zokogva rejtette arcát a két kezébe. Aztán lementek, befektették a fiút a kocsiba és a kocsí elrobogott. Mi pedig ekkor néma csöndben mentünk be mindnyájan az iskolába.

A kalábriai fiú.

Szombat, 22-ike.

Tegnap délután, éppen mikor a tanító úr elmondta, hogy szegény Robettinek egy darabig majd mankón kell járnia, egy fiút hozott be az igazgató úr. Nagyon barnaképű, feketehaju volt, nagy fekete szemekkel és sűrű szemöldökei egészen összenöttek a homlokán. Talpig fekete ruhában volt, melyet fekete bőrv szorított a derekához.

Az igazgató pár szót súgott a tanító úr fülébe s aztán kiment, ott hagyván mellette, a katedrán, az új fiút, aki aggódva, szorongva nézgetett körül nagy fekete szemével. Ekkor a tanító úr kézen fogta őt és így szólt az egész osztályhoz:

– Örülhettek, fiaim. Most lép be soraitokba ez a kis olasz fiú, aki Reggio di Calabria városában született, több, mint ötszáz mérföldnyire innen. Szeressétek ezt a messziről jött testvéreket Dicsőséges földön született, amely már sok híres embert adott Olaszországnak és most is ontja a szorgalmas munkásokat meg a derék katonákat. Hazánk egyik legszebb vidékéről való új testvéretek, ahol a hatalmas erdők alján és a magas hegyek völgyeiben okos és bátor nép lakik. Úgy szeressétek, hogy sohase vegye észre, hogy távol esett szülővárosától; mutassátok meg neki, hogy minden olasz fiú testvéreket talál mindig és mindenütt, bármelyik olasz iskolába jár is.

Ezt mondva, fölkel és megmutatta a fali térképen, hogy hol fekszik Reggio di Calabria. Aztán hangosan fölkiáltott:

– Ernesto Derossi!... Jer ide.

Így hívják azt a fiút, aki mindig az első prémiumot kapja, mert ő

a legjobb tanuló. Derossi kiment a padból és megállt a katedra előtt, szembe a kis kalábriai fiúval.

– Mint első tanuló az osztályban, – mondta neki a tanító úr – öleld meg és üdvözzöld új pajtásodat az egész osztály nevében. Piemont fiainak üdvözlete ez Kalábría gyermekének.

Derossi megölelte a kalábriaiát és hangosan mondta csengő hangján:

– Isten hozott!

Az pedig hevesen megcsókolta Derossinak mind a két arcát, mire mindnyájan tapsoltunk.

– Csönd legyen! – kiáltott föl a tanító úr. – Az iskolában nem szabad tapsolni.

De azért meglátszott rajta, hogy meg van elégedve. A kis kalábriai is boldog volt. A tanító kijelölte neki a helyét és maga vezette oda. Aztán még így szólt:

– Sohase feledjétek el, amit most mondok. Hogy megtörténhessék az, amit most láttatok, hogy egy kalábriai fiú éppen úgy otthon lehessen Torinóban, mint ahogy a torinói fiú is otthon található Kalábríában: a mi nemzetünk ötven esztendeig harcolt és harminc ezer olasz halt hősi halált. Mindnyájan tiszteljétek és szeressétek tehát egymást; de aki azért bántaná ezt a kis pajtását, mert nem a mi tartományunkban született: nem volna rá méltó, hogy fölvesse szemeit a földről, ha elmegy a háromszinű lobogó előtt!...

Alighogy a kis kalábriai leült a helyére, a szomszédjai mindjárt ajándékoztak neki, ki egy tollat, ki egy számológépet: egy fiú pedig az utolsó padból egy svéd levélbélyeget küldött neki.

A pajtásaim.

Kedd, 25-ike.

Azt a fiút szeretem legjobban, aki a levélbélyeget küldte a kalábriaiainak; Garrone a neve és ő a legnagyobb az osztályban, már tizennégy éves, nagy feje van és vállas gyerek, de nagyon jó fiú; ez látszik a mo-

solygásából. Úgy tetszik, mintha mindig gondolkoznék, mint a nagy emberek.

Most már sokat ismerek az iskolatársaim közül. Szeretek egy másikat is, akinek Coretti a neve; ez mindig csokoládészínű trikóban jár és macskaszőrös sipkát visel. Örökké vidám, az apja aprófát és szenet árul, a hatvanhatos háborúban katona volt Umberto herceg ezredében és azt mondják, hogy három medáliája van. Aztán ott van a kis Nelli, aki gyöngé, sápadt arcú, kis púpos gyerek. Van egy nagyon szép ruhás gyerek is, a Voltini, aki mindig szedegeti le ruhájáról a port, a papirost. Elöttem ül a padban egy kis fiú, akit kőműves-inasnak hívnak, mert az apja kőműves; az arca gömbölyű, mint a dinnye, az orra meg laposra nyomott. Nagyon ügyesen tud „nyúlszájat” csinálni és mind kéri, hogy csináljon nyúlszájat, hogy nevetthessenek rajta. Ennek kicsiny puha kalapja van, amit gombóccá gyúrva hord a zsebében, mintha zsebkendő lenne.

A kőművesinas mellett ül Garoffi, ez hosszú és sovány fiú, az orra olyan hajlott, mint a bagolyé, a szeme pedig nagyon kicsiny; mindig kereskedik tollakkal, szentképekkel, gyűjtős-skatulyákkal és a leckét fölírja a körmeire, hogy lopva leolvashassa, ha a tanító úr kihívja. Van aztán egy úrfi is, a Carlo Nobis, aki úgy látszik, hogy nagyon büszke és két fiú közt ül, akiket szintén szeretek. Az egyik egy kovácsnak a fia, aki olyan hosszú köntösben jár, hogy térdig ér neki; nagyon sápadt szegényke, mintha beteg lenne, mindig olyan ijedtes az arca és sohase mosolyog. A másik egy vöröshajú fiú, az egyik karjára béna és ezt felkötve hordja; az apja Amerikába ment, az anyja pedig zöldséges kofa.

Füresa kis fiú az én baloldali szomszédom is – Stardi a neve – alacsony tagbaszakadt, nyaka sincsen, örökké morog, de nem áll szóba senkivel, úgy látszik, hogy nem nagyon okos fiú, de szörnyen figyel a tanító úr minden szavára, a homlokát ráncba szedi, a fogait összeszorítja és még a szeme se rebben. Ha szólnak hozzá, mikor a tanító úr magyaráz, az első és második megszólításra nem felel, de a harmadikra már rúgással válaszol. Mellette ül egy arcátlan, rossz fiú, akinek Franti a neve; ezt már kiesapták egy másik iskolából.